

پیش گفتار

با سپاس فراوان به پیشگاه خداوند متعال و درود بی پایان بر پیامبر اعظم و خاندان گرامی اش مبنی بر اینکه به من عنایت فرمود تا در کتابی دیگر باز گوشه ای از خطه خراسان بزرگ یعنی خطه فرهنگ پرور خواف و زوزن را که زمانی لنگر فرهنگ خراسان و مهد تمدن سیاسی و اجتماعی ایران بوده است با مردان علمی و سیاسی و فرهیخته‌اش که علمدار فرهنگ مشرق زمین بوده اند معرفی نمایم .

البته باید بگویم که در این اقدام خانواده ام و بویژه فرزندان عزیزم چون فرشته، فریده، فرزانه، پریرسا، دکتر میترا، علی، رضا و فرزاد (حسینی) که بازرنگری و دستنویسی آثارم را به عهده داشته اند سپاسگذاری نمایم، همچنین اذعان می کنم که بیشتر تلاشها و فعالیتهای فرهنگی من و فرزندانم که همگی از علم بهره کافی دارند مدیون زحمات بی ریای همسرم بانو لیلا اسدی است که در ایجاد فرصت و محیطی مساعد برای همه اعضای خانواده ام نقش بسزایی داشته است. به نحوی که می توانم بگویم اگر همکاری صمیمانه ایشان نبود پیشرفت کار بسیار اندک بود و یا بکلی انجام نمی گرفت. لذا بدینوسیله تشکرات قلبی خود را به ایشان تقدیم می دارم . ضمناً از حاج جواد آقای ژیان مدیر محترم نشر خاطره که چاپ و انتشار این مجلد را بعهده گرفته اند تشکر می کنم .

ابراهیم زنگنه قاسم آبادی

تاریخ و رجال شرق خراسان

خواف - زوزن / بصره کوچک

تألیف: ابراهیم زنگنه

با همکاری و اهتمام فریده زنگنه

مشهد مقدس - ۱۳۸۸

سرشناسه: تاریخ رجال شرق خراسان - خواف - زوزن بصره کوچک

عنوان و نام پدیدآور: زوزن بصره کوچک - ابراهیم زنگنه

مشخصات نشر: مشهد - خاطره ۱۳۸۹

مشخصات ظاهری: ص ۳۶۸

شابک: ۷-۲۳-۵۵۸۶-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت: قدما

فهرست نویسی: تاریخ خراسان

موضوع: تاریخ خواف، زوزن

رده بندی کنگره: ۹۵۵۰۸۷۶۵

رده بندی دیویی: ۹-۷۶۸۰۸۷۶

شماره کتابخانه ملی: ۸۷۶

تاریخ و رجال شرق خراسان (خواف - زوزن «بصره کوچک»)

تالیف: ابراهیم زنگنه

ویراستار: فرزانه زنگنه با همکاری فریده زنگنه

ناظر فنی: غزاله زین عابد

ناشر: خاطره ۰۵۱۱۳۴۲۳۴۳۶

حروفچینی و صفحه آرایی: خدمات نشر علاقه مند ۸۴۴۶۹۳۳

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۹

شمارگان: ۱۲۰۰ جلد

تعداد صفحه: ۳۸۶ صفحه

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

چاپخانه: سعید

لیتوگرافی: افق

قطع: وزیری عکس روی جلد صفری

شابک: ۷ - ۲۳ - ۵۵۸۶ - ۶۰۰ - ۹۷۸

حق چاپ محفوظ می باشد.

فهرست مطالب

بخش اول: ویژگیهای جغرافیایی تاریخی زوزن

۱۶	وضعیت اقلیمی
۱۶	زوزن یادگار تاریخ
۱۷	تلفظ زوزن
۱۸	وجه تسمیه زوزن
۲۵	بصره کوچک
۲۷	اهمیت تاریخی زوزن
۳۱	زوزن در صحنه علم و سیاست
۳۳	وضع فعلی شهر تاریخی زوزن
۳۴	رقبات شهر تاریخی
۳۵	شهر فعلی ولایت زوزن
۳۷	کوهها
۳۸	روخانه
۳۹	تک قاسم آباد
۴۰	تقسیمات اداری
۴۰	جمعیت
۴۰	مذهب
۴۱	وضع فعلی آموزش و پرورش منطقه زوزن
۴۲	وضعیت اقلیمی
۴۳	درجه حرارت
۴۳	میزان بارندگی
۴۴	بادهای منطقه
۴۴	الف - باد ۱۲۰ روزه
۴۵	ب - باد فراخ

۴۵	ج - باد نیشابور
۴۵	در مانگاه قاسم آباد
۴۶	فعالیت‌های تولیدی
۴۶	کشاورزی
۴۸	دامداری
۵۰	نوع کوسفند
۵۱	میزان درآمد
۵۲	صنایع دستی
۵۳	انواع نقشه
۵۴	صنعت باروت‌سازی در زوزن
۵۶	راه‌های ارتباطی
۵۶	راه‌های قدیم
۵۷	جاده زوزن - گرگان
۵۸	راه‌های جدید
۵۹	مهم‌ترین وقایع تاریخی و طبیعی زوزن
۵۹	سنگش هوش و فراست و کیاست مردم زوزن بوسیله حسن صباح
۶۰	تسخیر قلعه دختر بوسیله اسماعیلیان
۶۱	آزادسازی قلعه دختر بوسیله هلاکو خان مغول
۶۲	حمله اسماعیلیان قهستان به زوزن
۶۴	حمله مغول به زوزن
۶۶	مردم زوزن و سلطان جلال‌الدین خوارزمشاه
۶۸	خیانت خرمیل و اقدام ملک زوزن به طرفداری سلطان محمد خوارزمشاه
۶۹	زلزله خواف و خرابی زوزن در سال ۷۳۷ هـ.ق
۷۱	مردم زوزن و حکومت افغانه
۷۲	زلزله سال ۱۳۵۸ هـ.ش
۷۳	آثار باستانی
۷۴	قلعه قاهره = (ارک زوزن)
۷۶	قلعه منگان
۷۷	قلعه ده برزو
۷۸	تپه سیاه

۷۹	تپه‌های دژک
۷۹	رباط کال جنکی
۸۲	قدمت
۸۳	مسجد ملک زوزن
۸۴	اثار باقیمانده
۸۴	ایوان شرقی
۸۴	ایوان غربی (قبله)
۸۷	کاوشها و نتایج حاصله
۹۲	ایلات و طوایف
۹۲	ایلات و عشایر
۹۳	کوچ دادن ایلات
۹۵	طایفه اردنی
۹۶	ورود طایفه اردنی به خواف
۹۷	طوایف بلوچ
۹۹	هجرت به خراسان
۱۰۰	مهاجرت به جلگه زوزن
۱۰۲	فعالیت‌های زنان بلوچ
۱۰۲	ایل بهلولی
۱۰۴	ورود ایل بهلولی به خراسان
۱۰۵	تقسیمات ایل بهلولی در خراسان
۱۰۵	پراکنندگی ایل بهلولی در منطقه زوزن
۱۰۷	سرکوبی ترکمانان
۱۱۰	جوانشیری
۱۱۱	توقف در شنیدن افغانستان
۱۱۳	هجرت به قاسم‌آباد
۱۱۴	خرزاعی - عرب
۱۱۶	ورود ایل خزاعی به زوزن
۱۱۷	قبیله خفاجه
۱۲۰	علت آمدن قبیله خفاجه به جنوب خراسان
۱۲۲	خفاجه‌های دشت زوزن

۱۲۳	ایل زنگنه
۱۲۹	رونوشت حکم والی خراسان
۱۳۱	مذهب
۱۳۱	مشامیر ایل زنگنه
۱۳۳	مهاجرت طوایف زنگنه به دشت زوزن
۱۳۴	نوبت اول
۱۳۵	نوبت دوم
۱۳۵	نوبت سوم
۱۳۷	ایل میش مست
۱۴۱	ایل میش مست در دشت زوزن
۱۴۳	ملکان معروف زوزن
۱۴۳	ملوک زوزن
۱۴۵	ارغش خان ملک زوزن
۱۴۶	ملک عماد زوزنی (عمادالدین)
۱۴۸	ملک عماد زوزنی
۱۵۰	اتابک نصره الدین صاحب زوزن (ملک زوزن)
۱۵۱	نصره الدین محمد ملک زوزن
۱۵۳	ملک قوام الدین زوزنی
۱۵۶	حکومت کرمان
۱۵۷	تصرف موقوفات
۱۵۸	ابنیه خیریه
۱۵۸	وصیت او به فرزندش
۱۶۰	حکایت شنبیدنی ملک قوام الدین زوزنی و پیدایش گنج
۱۶۳	ملک افتخار الدین زوزنی
۱۶۴	ملک عماد زوزنی
۱۶۵	عین نامه معین الدین جامی به عماد زوزنی از هرات به زوزن
۱۷۰	ملک زوزن و خواجه جهان
۱۷۱	ملک اختیار الدین زوزنی
۱۷۳	ملک رضی الدنی حاکم دیار بکر
۱۷۴	ملک خوافی

سیاستمداران معروف زوزنی.....	۱۷۵
ابونصر مشکان زوزنی.....	۱۷۵
ابونصر و املاک سیمجوریان.....	۱۷۹
تکلیف وزارت به خواجه ابونصر.....	۱۷۹
نظر خواجه ابونصر زوزنی دربارهٔ بتخانه سومنات.....	۱۷۹
وسعت فکری ابونصر نسبت به سلطان محمود.....	۱۸۱
صراحت و شجاعت ابونصر.....	۱۸۱
بیماری و مرگ و تعزیه ابونصر.....	۱۸۲
ابوسهل زوزنی.....	۱۸۴
محمد منصور مشکان زوزنی.....	۱۹۲
احمد زوزنی.....	۱۹۲
بوعلی زوزنی و ازدواج دخترش با پسر سلطان مسعود غزنوی.....	۱۹۳
علی بن مشکان زوزنی.....	۱۹۳
ثقة الملك طاهر بن علی.....	۱۹۴
عمیدالملک ابونصر کندری «خواجه منصور زوزنی».....	۱۹۵
سیدالرؤساء ابوالمحاسن معینالملک محمد.....	۱۹۸
ابونصر المتاح زوزنی.....	۲۰۶
کمالالملک ابوجعفر زوزنی.....	۲۰۷
احوال ادیب مختار.....	۲۱۲
ابوالرضا فضل الله بن محمد کمالالدوله.....	۲۱۷
حمیدالدین عارض زوزنی.....	۲۲۲
عینالملک زوزنی.....	۲۲۳
شجاعالدین زوزنی.....	۲۲۴
زینالدین غسانی.....	۲۲۶
ضیاءالملک زوزنی.....	۲۲۸
محمدشاه زوزنی.....	۲۲۹
محمود زوزنی.....	۲۳۰
شرفالملک معینالدین زوزنی.....	۲۳۱
خواجه نظامالملک خوافی وزیر سلطان حسین بایقرا.....	۲۳۲

بخش دوم: مشاهیر علم و ادب به ترتیب قرنهای زندگی آنان

۲۳۶	قرن اول
۲۳۶	زوزن قرن دوم
۲۳۶	اسماعیل زوزنی
۲۳۶	به آفرید
۲۳۹	زکریا
۲۴۰	حاتمی زوزنی - علی
۲۴۱	قرن سوم
۲۴۱	قرن چهارم
۲۴۱	ابن سیستبر زوزنی
۲۴۲	ابوبکر احمد زوزنی
۲۴۲	ابوالحسن العبد لکانی
۲۴۲	ابوالعباس زوزنی
۲۴۳	ابوالعباس فرات زوزنی در قرن چهارم
۲۴۳	ابوعلی الحسین بن احمد رزغیل
۲۴۴	ابوعلی زوزنی
۲۴۵	ابوعلی زوزنی
۲۴۵	ابوعلی کاتب زوزنی
۲۴۶	ابوعمر و زوزنی کاتب
۲۴۷	احمد زوزنی
۲۴۸	احمد بن محمد زوزنی
۲۴۹	ابو یعلی زوزنی
۲۴۹	بدیهی زوزنی ابوالحسن
۲۵۰	حمزه بن احمد زوزنی
۲۵۰	حمزه بن علی زوزنی
۲۵۱	عبدالله زوزنی
۲۵۳	علی بن محمد زوزنی
۲۵۴	فرات زوزنی - ابوالعباس
۲۵۵	محمد زوزنی

۲۵۶	محمد بن احمد ماعونی
۲۵۷	محمد بن ولید زوزنی
۲۵۷	ولید زوزنی
۲۵۸	یوسفی زوزنی ابوبکر محمد
۲۶۰	قرن پنجم
۲۶۰	ابوازهر زوزنی
۲۶۱	ابواسحاق عاصمی
۲۶۱	ابوبکر بن ابی عبدالله
۲۶۲	ابوجعفر زوزنی
۲۶۳	ابوجعفر زوزنی
۲۶۳	ابوالحسن بخاری
۲۶۴	ابوسعید زوزنی
۲۶۴	ابوعبدالله زوزنی
۲۶۴	ابوالفرج زوزنی
۲۶۵	ابویعلی زوزنی
۲۶۶	ابراهیم زوزنی
۲۶۶	اسعد بن علی بن احمد زوزنی
۲۶۷	اسماعیل زوزنی
۲۶۸	احمد زوزنی
۲۶۹	احمد زوزنی
۲۶۹	احمد زوزنی
۲۷۰	احمد زوزنی
۲۷۱	احمد بن ابی غسان
۲۷۱	احمد بن حسن زوزنی
۲۷۲	احمد شجاعی
۲۷۳	احمد بن مزاحم عطار
۲۷۴	بحاثی زوزن
۲۷۴	بحاثی زوزنی
۲۷۶	حسن بن ابراهیم زوزنی
۲۷۷	حسن بن احمد زوزنی

۲۷۸	حسن شجاعی
۲۷۹	حسن بن عبدالله زوزنی
۲۷۹	حسین زوزنی
۲۸۲	حسین بن محمد دبّاس
۲۸۲	حسین فرزند محمد بن عبدالوهاب بن محمد بن حسین بن عییدالله بن قاسم بن ...
۲۸۳	حسین مُحمّشادی
۲۸۴	ربیع بن بارع زوزنی
۲۸۴	صاعد بن حسین زوزنی
۲۸۵	عبدالحمید بن یحیی زوزنی
۲۸۶	عبدالرحمن بن حسن زوزنی
۲۸۷	عبدالكافی زوزنی
۲۸۸	عبدالله بن یحیی زوزنی
۲۸۹	علی حاتمی زوزنی
۲۸۹	علی بن احمد بن مبروک زوزنی
۲۹۰	علی بن عبدالعزیز غماری
۲۹۱	علی بن محمّشاد
۲۹۲	علی بن محمود زوزنی
۲۹۲	علی بن معاذ مائیز تابادی
۲۹۳	عماد زوزنی
۲۹۴	محمد بخاری
۲۹۵	محمد خطیبی زوزنی
۲۹۵	محمد بن علی بن عبدالله زوزنی
۲۹۶	محمد بن علی زوزنی
۲۹۶	محمد بن علی مائیز تابادی
۲۹۸	محمد زوزنی
۲۹۸	محمد زوزنی
۲۹۹	محمد مابیزن آبادی
۳۰۰	محمد مشکانی زوزنی
۳۰۲	محمد معدنی زوزنی
۳۰۳	محمد نیشابوری

۳۰۳	محمود ابوبکر وراق
۳۰۴	قرن ششم
۳۰۴	ابوالرضا زوزنی
۳۰۴	ابوعبدالله طایی
۳۰۵	احمد زوزنی
۳۰۵	صدرالدین بن ابوسعید صوفی
۳۰۶	علی بن محمود زوزنی
۳۰۶	محمد بن ابی جعفر زوزنی
۳۰۸	قرن هفتم
۳۰۸	اصیل الدین زوزنی
۳۰۸	برهان الدین برهان شاه
۳۰۹	تاج الدین سدید زوزنی
۳۱۰	خوافی سوزنی
۳۱۰	زوزنی
۳۱۱	زوزنی
۳۱۱	شهاب الدین زوزنی
۳۱۴	شهاب الدین فضل الله تورانیشتی یزدی
۳۱۴	محمد زوزنی
۳۱۵	شهریار زوزنی
۳۱۶	قرن هشتم
۳۱۶	ابن حسام زوزنی
۳۱۷	مستزاد
۳۲۰	ابن حسام
۳۲۰	ابوالفخر زوزنی
۳۲۱	شهاب الاسلام زوزنی
۳۲۱	عماد الاسلام زوزنی
۳۲۲	فضل الله زوزنی
۳۲۳	محمد زوزنی
۳۲۳	محمد زوزنی
۳۲۳	محمد زوزنی

۳۲۵	محمد زوزنی
۳۲۷	قرن نهم و دهم و یازدهم
۳۲۸	قرن دوازدهم
۳۲۸	علی بن احمد زوزن
۳۲۸	محمد زوزنی خوافی
۳۳۰	مزارات زوزن
۳۳۰	سلطان شیخ
۳۳۱	مشخصات مزار
۳۳۱	مقبره سلطان شیخ
۳۳۲	۱- باباجلال
۳۳۲	۲- قبر آقا سیدحسین
۳۳۲	عقاید و اعتقادات مردم به مزار سلطان شیخ
۳۳۳	میرقوام‌الدین
۳۳۵	امامزاده‌های مهاباد کبیر
۳۳۶	۱- امامزاده زین‌العابدین
۳۳۷	۲- امامزاده مریم
۳۳۷	۳- امامزاده مسلم
۳۳۷	۴- پیر مراد ده
۳۳۸	بیوتات
۳۳۸	مزار جوی (مزار قبله)
۳۳۹	موقعیت فعلی مزار
۳۴۰	نمایه‌ها
۳۴۰	فهرست مکان‌ها
۳۴۶	فهرست نام‌ها
۳۵۷	کتابشناسی کتاب زوزن
۳۶۷	فهرست تألیفات مؤلف (چاپ شده، زیر چاپ آماده چاپ، در دست تألیف)